

De koeien van Ria en Nico van Paassen hebben nog respectabele hoorns. Hier vlak achter de boerderij in de Klaas Engelbrechtspolder.

Woudhoeve: Sobere koeien in een biologische weide

“Ik ben een geluksvogel”

Nico van Paassen begint de dag het liefst vroeg. Hij houdt van de rust die er heerst in de stal, geeft de koeien wat voer zodat ze gaan staan en begint daarna pas met melken. Dan is hij om zeven uur 's morgens klaar en ligt de dag nog voor hem. In de middag staan zijn koeien om half vijf weer klaar om te worden gemolken. Nico kan dan om zes uur aan tafel voor het avondeten met het gezin, want dat vindt hij belangrijk.

Het tekent de rust en regelmaat op de boerderij van Nico en Ria van Paassen. Ze melken op de Woudhoeve 35 koeien en hebben zo'n twaalf stuks jongvee die allemaal bij elkaar staan in een lage, traditionele stal, waar je zó vanuit de keuken binnenstapt. Zij genieten van hun leven op de boerderij.

“Ik ben een geluksvogel”, zegt Nico, “dat ik de boerderij van mijn vader Loe mocht overnemen.” Concurrentie was er genoeg. Nico had zeven broers, waarvan er zeker twee graag in zijn schoenen hadden gestaan. “Mijn vader liet me hier boer worden. Hij wist natuurlijk ook niet wie van zijn zoons allemaal op de boerderij wilden komen. Maar ik was de tweede zoon en de eerste die voor de opvolging in aanmerking kwam. Dus toen zei mijn vader, ‘dan maar de eerste de beste’, en dat was ik.”

Nico kon goed leren, maar daar lag niet zijn hart. “Ik wilde al heel vroeg boer worden en ging daarom naar de lagere land- en tuinbouwschool, boeren was mijn ideaal.” De Woudhoeve van Nico en Ria is al lang in de familie Van Paassen, al zeker vanaf 1850. Nico's grootvader Willem van Paassen moest op zoek naar een andere boerderij, omdat zijn broer Hein hem vóór ging op de familieboerderij. In de crisis van de jaren dertig kwam grootvader Willem toch weer terug op de Woudhoeve omdat hij bij een inschrijving op de pacht van zijn toenmalige boerderij te weinig had geboden. Hij moest daar dus af, midden in de crisis! Omdat Hein geen kinderen had, besliste hun vader dat Willem met zoon Loe en een stel dochters weer terug kwam op de familieboerderij.

Zo werden Nico en zijn vele broers en zussen dus toch weer op de Woudhoeve geboren.

De Woudhoeve was ook een pachtboerderij. Volgens de overlevering zou de boerderij als paardenfokkerij in gebruik zijn geweest bij koning Willem III. Maar uiteindelijk kwam het eigendom van boerderij en land bij de familie Six te liggen. In 1976 kwam de boerderij te koop en toen besloot Nico, in overleg met zijn vader, dat het beter was om hem te kopen en in eigen beheer op te knappen. De 28 hectare bijbehorend land pachten Nico en Ria nog steeds en dat heeft op zich wel voordelen bij een eventuele opvolging (je hoeft de 28 ha niet te kopen en dat scheelt aardig in rentelasten als je het geld moet lenen!).

Eieren zoeken

“Mijn vader was een fanatieke fokker”, zegt Nico, “hij deed mee aan de Jongveedagen om te laten zien hoe mooi zijn koeien waren en hij was lid van de commissie die zich met veeverbetering in Midden-Delfland bezig hield, WesterV in Delft. Verder zat vader Loe ook in het Waterschapsbestuur. Hij was eigenlijk al een echte ‘vergaderboer’. Maar zijn bedrijf bleef voor hem toch het belangrijkste. In die tijd hadden we nog een boerenknecht op het bedrijf.”

“Vader hield van het buitenleven en hij was jager. Daardoor had ie oog voor de natuur, dat heb ik van hem meegekregen. Hij leerde me behalve het vak van boer ook wat er allemaal rondliep en vloog in de polder. Toen ik nog klein was, liet hij me een keer een Kievitsnest zien, het was misschien wel het eerste van dat jaar. Ik wilde toen natuurlijk bewijzen dat ik het zelf ook wel zou kunnen vinden en ben toen teruggegaan om het te zoeken. Maar omdat ik kleurenblind ben, was dat niet zo eenvoudig, tot ik er ineens – krakend – middenin stond. Dat heb ik hem geloof ik niet durven vertellen.”

De familie van Paassen heeft dus niet alleen wat met koeien, maar ook met vogels. Nico's broer Aad is degene die in Midden-Delfland begonnen is met de weidevogelwacht. Tijdens zijn studie zag hij hoe dat in andere gebieden werd georganiseerd en hij paste die kennis toe in de polders rond de ouderlijke boerderij. Aad maakt unieke rapportages over de vogelstand en maakte uiteindelijk van zijn liefde voor de natuur ook zijn werk. Hij wist de eierzoekers zover

te krijgen dat ze nesten gingen tellen en beschermen en wist boeren te motiveren om mee te gaan doen aan vogelbescherming.

Nico's vader, en later Nico zelf, zette in op 'moderne' koeien. Holsteiners, Amerikanen, met een geduchte melkproductie. Alles gericht op eiwit en vet en liefst véél melk.

Het grote probleem was dat die koeien de stal van de Woudhoeve ontgroeiden. Nico zag de problemen met die grote grazers groeien. "In een traditionele stal staan de koeien op een vaste plek en die grote koeien trapt heel makkelijk op hun spenen. We moesten uiernetten gebruiken om te zorgen dat de koeien zichzelf niet verwonden. Maar wat me ook niet beviel was de kwetsbaarheid van die koeien. Die doorgefokte koeien hebben een vruchtbaarheidsprobleem." Arnold van Adrichem vraagt of er misschien ook niet te weinig zaad in de 'rietjes' zit; "dat zaad is allemaal zo duur en alles is op winst gericht, dan geven ze je gewoon minder." Of dat zo is, weten ze niet, maar ze hebben beiden de ervaring dat een 'rietje' van een blaarkopstier bij een koe altijd werkt.

Biologisch

Nico en Ria besluiten in de jaren negentig om een andere weg in te

slaan met hun bedrijf. In 1998 gaan ze op de Woudhoeve biologisch boeren. Geen gemakkelijke, maar wel een passende keuze voor hen. Nico kiest voor 'sobere' koeien: "De Blaarkoppen die we nu hebben, zijn koeien die ruwvoer eten en heel goed van gras melk kunnen maken. Zo'n Holsteiner moet 'supervoer' hebben, dan gaat het fantastisch. Maar als het voer niet zo goed van kwaliteit is, valt ie om. Blaarkoppen zitten anders in elkaar, dat zijn koeien die als het ware langzaam op gang komen. Maar ze gaan wel langer mee. Ze scoren niet zo goed bij het eerste kalf voor melkproductie, maar bij volgende kalveren doen ze het prima. Het zijn ook heel meegaande koeien en dat bevalt ons prima. Mijn vader was een drukbezette man, die had soms geen tijd om te wachten op de koeien. Dat ging dan niet altijd goed want van jagen worden koeien onrustig." Arnold valt Nico bij: "je moet praten tegen je koeien, dát is het beste. Ik ga vaak het weiland in en roep ze. Ze herkennen je stem en dan gaan de koppen omhoog en komen ze naar de stal." Nico: "en ze komen in de goede rangorde! Dat is heel belangrijk, voor biologische koeien met hoorns zeker. Als je de koeien de tijd geeft, kiezen ze zelf de goede volgorde en wordt er niet in de rij geknokt tussen de dames. Je moet dat niet onderschatten, elke nieuwe

koe die ik in de groep breng wordt 'getest' en dat gaat er soms stevig aan toe. Ook als de koeien naast elkaar in de stal staan, wordt er eerst vastgesteld wie het eerst mag drinken."

"Voor ons", zeggen Nico en Ria eensgezind, "gaat het als fokdoel in eerste plaats om 'mooie' blaarkoppen. Wij zijn nu toe aan de tweede generatie en voor biologisch boeren is de Blaarkop een superkoe. Juist omdat de Blaarkop tegen een stootje kan. Bij biologisch boeren wordt medicijngebruik geminimaliseerd, behalve natuurlijk wanneer het dierenwelzijn in het geding is. Blaarkoppen doen het goed op ruwvoer, dat is belangrijk voor ons bedrijf. Als er bijgevoerd moet worden, moet dat ook met biologisch voer. Dat is niet zo makkelijk te krijgen. Daarom proberen we zelf ruwvoer, hooi vooral, te produceren. 'Zon in je gras' is belangrijk. Je merkt onmiddellijk wanneer je aan koeien voer geeft dat zonder zon is gegroeid. Het loopt er gewoon doorheen en levert nauwelijks melk."

Arnold bevestigt dat: "het draait in de melkveehouderij om gezonde koeien met een goede vertering en een bodemleven waarmee je echt goed voer kan produceren. Voor mij is dat ook de inzet van de 'kringlooplandbouw'."

De twee boeren bedienen twee verschillende markten. Nico en Ria een snel groeiende markt van biologische producten, Arnold en de 'kringloopboeren' een bredere groep bewuste consumenten. De hamvraag voor ondernemers is altijd waar de toekomst van hun afzet zal liggen. Na 2015 met een vrijere Europese markt, kan alles immers veranderen. Maar ook op microniveau is er veel onzeker. Wie zullen straks de bedrijven gaan voortzetten, wat gebeurt er met Midden-Delfland, wat zijn de kansen van een 'slow'productie, willen mensen betalen voor meer kwaliteit?

Voor Nico van Paassen allemaal heel belangrijk. Maar toch ook weer niet: "Ik heb het als boer elke dag weer naar mijn zin. Ik voel me op onze boerderij en in de natuur vooral een geluksvogel, wat kan ik dan nog meer wensen?"

Govert van Oord

Foto's Pia van Oord

Dit is de zesde aflevering van een serie in samenwerking met Arnold van Adrichem over veehouders en hun koeien in Midden-Delfland.

Nico van Paassen met zijn blaarkoppen in de lage stal.

